

ПІДПРИЄМНИЦТВО,
ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА
ДІЯЛЬНІСТЬ



ENTREPRENEURSHIP,
TRADE AND EXCHANGE
ACTIVITIES

Свиноус Надія. Інвестиції, як засіб відтворення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. *Економічний дискурс*. 2020. Випуск 4. С. 146-154.

DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-4-15>

УДК 631.1.005

JEL Classification H54, P45, R53, Q13

Свиноус Надія

аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Україна

E-mail: Svnadia94@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3640-0519

ІНВЕСТИЦІЇ, ЯК ЗАСІБ ВІДТВОРЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація

Вступ. Процеси відтворення МТБ сільськогосподарських товаровиробників визначаються низкою внутрішніх і зовнішніх факторів, серед яких слід виділити такі: можливості формування інвестиційних ресурсів із зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування; дієвість державної підтримки; організація виробничої діяльності, яка орієнтується на ресурсозбереження; розміри та спеціалізація підприємства; стійкість фінансового стану; ефективність виробничої діяльності; конкурентоспроможність продукції; інвестиційна активність; продуктивність технічних засобів, їх фізичний і моральний знос; сприйняття нововведень.

Методи. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, системний підхід до вивчення економічних явищ. Поставлені завдання вирішувалися за допомогою таких методів: абстрактно-логічного (при формуванні теоретичних узагальнень та висновків); монографічного (при відображенні процесів формування матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств в динаміці); статистичного аналізу (для оцінки руху активної частини необоротних активів господарств корпоративного сектору аграрної економіки). Достовірність отриманих результатів, висновків та пропозицій підтверджується проведеними розрахунками і значним об'ємом емпіричного матеріалу, поданого у роботі.

Результати. Встановлено, що головними проблемами погіршення матеріально-технічного стану основних засобів у сільському господарстві є: невисока інвестиційна активність сільськогосподарських виробників; недостатні обсяги та прорахунки в адресності державної підтримки оновлення основних засобів сільського господарства для малих і середніх форм господарювання на селі; недосконалий агролізинг; не проведено індексації балансової вартості основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Перспективи. В умовах подальшого розвитку інвестиційної діяльності господарств корпоративного сектору аграрної економіки постає необхідність здійснювати капітальні вкладення в придбання сільськогосподарських угідь. У зв'язку з цим першочерговими завданнями наукових досліджень є: розробка методичних підходів до визначення в якості активу земель сільськогосподарського призначення їх справедливої

вартості, механізму контролю за здійсненням операцій з купівлі-продажу сільськогосподарських угідь та відображення їх у фінансовій звітності.

Ключові слова: інвестиція, матеріально-технічна база, сільськогосподарське підприємство, технічні засоби, державна підтримка.

Вступ.

Матеріально-технічна база (МТБ) сільськогосподарських підприємств як сукупність необхідних елементів дозволяє здійснювати безперервний виробничий цикл з мінімальними затратами живої та уречевленої праці. Процеси відтворення МТБ сільськогосподарських товаровиробників визначаються низкою внутрішніх і зовнішніх факторів, серед яких слід виділити такі: можливості формування інвестиційних ресурсів із зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування; дієвість державної підтримки; організація виробничої діяльності, яка орієнтується на ресурсозбереження; розміри та спеціалізація підприємства; стійкість фінансового стану; ефективність виробничої діяльності; конкурентоспроможність продукції; інвестиційна активність; продуктивність технічних засобів, їх фізичний і моральний знос; сприйняття нововведень.

Структура матеріально-технічної бази сільськогосподарських товаровиробників включає всі необхідні засоби виробництва, які одночасно зазнають відтворювальних процесів, що зумовлює їх якісне удосконалення. Склад засобів виробництва сільськогосподарських товаровиробників характеризується фактичною наявністю основних і оборотних фондів, у т. ч. будівель, споруд, техніки, обладнання, а також насіння, пально-мастильних матеріалів, палива, запасних частин, засобів захисту рослин, добрив, що забезпечують безперервне виробництво сільгосппродукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідженням організаційно-економічних проблем формування матеріально-технічних засобів сільськогосподарських підприємств, процесу їх розвитку та вивченням сучасного стану займалось і займається велика кількість вчених економістів-аграрників: І.В. Агеєва, С.П. Азізов, В.Г. Андрійчук, В.І. Артиш, І.Д. Бурковський, Я.К. Білоусько, А.М. Головка, М.І. Грицишин, В.В. Іванишин, М.І. Кісіль, С.М. Колотуха, П.М. Макаренко, К.М. Мельник, П.О. Мосіюк, О.В. Олійник, В.І. Перебийніс, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, В.Б. Шкляр та інші.

Незважаючи на широке коло питань, які вивчались вітчизняними та зарубіжними економістами, ряд із них, у зв'язку із поглибленням ринкових відносин на селі, потребують удосконалення та розвитку.

Мета.

Метою дослідження, результати, якого викладені в статті є оцінка існуючого стану процесу інвестування у розвиток матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств та на її основі розробки практичних рекомендації щодо його посилення.

Методологія дослідження.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, системний підхід до вивчення економічних явищ. Поставлені завдання вирішувалися за допомогою таких методів: абстрактно-логічного (при формулюванні теоретичних узагальнень висновків); монографічного (при відображенні процесів формування матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств в динаміці); статистичного аналізу (для оцінки руху активної частини необоротних активів господарств корпоративного сектору аграрної економіки). Достовірність отриманих результатів, висновків та пропозицій підтверджується проведеними розрахунками і значним об'ємом емпіричного матеріалу, поданого у роботі.

Результати.

Залучені в економічний обіг засоби виробництва повинні регулярно оновлюватися для

забезпечення безперервного створення суспільного продукту. Відтворювальні процеси стосовно матеріально-технічної бази сільського господарства можуть здійснюватися шляхом придбання нових додаткових виробничих ресурсів і створення їхніх страхових запасів на підприємствах. Відтворення окремих видів засобів виробництва здійснюють сільгосп підприємства самостійно. Техніка та обладнання, паливо та пально-мастильні матеріали, мінеральні добрива та інші види засобів виробництва слід купляти тільки у спеціалізованих постачальників-виробників, що пропонують їх [1]. За наявності відповідних технологічних умов у сільськогосподарських підприємствах насіння, органічні добрива, окремі типи запасних частин відтворюються, зазвичай, без участі сторонніх організацій.

Необхідною умовою відтворення стосовно матеріально-технічних ресурсів сільськогосподарських підприємств є вкладення коштів у проекти реконструкцій та будівництва виробничих приміщень, ремонту та відновлення техніки, закупівлі сировини і матеріалів. Зазначимо, що для відтворювальних процесів у розвитку матеріально-технічної бази сільського господарства характерна чітка періодичність, зумовлена впливом сезонності виробництва в галузях рослинництва і тваринництва.

Варто наголосити, що основні засоби є основою матеріально-технічної бази та об'єднують активну і пасивну частину засобів праці. Встановлено, що нині поступово зростають показники, які характеризують відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Розрахунки науковців свідчать, що впродовж 2015-2019 рр. значення коефіцієнта оновлення перевищило відповідно коефіцієнт вибуття, особливо значне збільшення припало на 2018-2019 рр. Ця обставина свідчить про інвестування фінансових ресурсів у виробництво сільськогосподарської продукції в корпоративному секторі аграрної економіки. Зазначимо, що більше половини основних засобів надійшло за рахунок придбання, решта – за іншими джерелами інвестування, зокрема, шляхом внесення основних засобів у пайовий капітал [2].

Оцінюючи коефіцієнти вибуття та надходження основних засобів сільськогосподарських підприємств, необхідно констатувати, що показники надходження перевищили показники вибуття (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка коефіцієнтів вибуття та надходження основних засобів у визначених для аналізу сільськогосподарських підприємствах Черкаської області*

| Показники | Роки | | | 2019 р., в. п. до | |
|--|------|------|------|-------------------|---------|
| | 2017 | 2018 | 2019 | 2017 р. | 2018 р. |
| <i>Коефіцієнт вибуття основних засобів</i> | | | | | |
| Будинки, споруди та передавальні пристрої | 2,2 | 6,6 | 0,7 | -1,5 | -5,9 |
| Машини та обладнання | 1,3 | 3,2 | 0,1 | -1,2 | -3,1 |
| Транспортні засоби | 0,2 | 0,8 | 2,1 | 1,9 | 1,3 |
| Інструменти, прилади, інвентар (меблі) | 3,5 | 5,7 | 0,5 | -3 | -5,2 |
| Інші основні засоби | 6,7 | 3,3 | 1,0 | -5,7 | -2,3 |
| <i>Коефіцієнт надходження основних засобів</i> | | | | | |
| Будинки, споруди та передавальні пристрої | 83,8 | 60,3 | 6,0 | -77,8 | -54,3 |
| Машини та обладнання | 69,2 | 94,1 | 6,9 | -62,3 | -87,2 |
| Транспортні засоби | 15,2 | 18,2 | 6,2 | -9 | -12 |
| Інструменти, прилади, інвентар (меблі) | 28,8 | 49,0 | 8,1 | -20,7 | -40,9 |
| Інші основні засоби | 11,9 | 41,0 | 9,1 | -2,8 | -31,9 |

*Джерело: розраховано за даними ф.1 Баланс фінансової звітності підприємств.

Наведені в табл. 1 розрахунки свідчать, що у 2017-2019 рр. в аналізованих сільськогосподарських підприємствах Черкаської області було високе значення коефіцієнтів надходження будівель, споруд і машин та обладнання, що пояснюється введенням у експлуатацію зернохосвищ, будівництвом сучасних тваринницьких комплексів та придбанням технічних засобів, зокрема комбайнів. У 2018 р. спостерігалось суттєве надходження засобів виробництва за позицією інструменти, прилади, інвентар (меблі) та інших основних засобів.

Необхідно відзначити, що тривалий час сільськогосподарські підприємства ведуть будівництво тваринницьких комплексів без участі держави. Проте, в бюджеті 2019 р. закладено понад 2 млрд. грн на початкову компенсацію вартості будівництва тваринницьких ферм і комплексів, відсотків по кредитах на таке будівництво та реконструкцію. У 2014 р. вартість введених в експлуатацію потужностей сховищ для картоплі, овочів і фруктів одночасного зберігання, силосних і сінажних споруд, комбікормових підприємств та цехів стрімко збільшилася. Водночас, у 2016 р. різко знизилася вартість введених виробничих потужностей сільськогосподарського призначення, на що вплинуло в основному погіршення макроекономічної ситуації в країні.

Упродовж 2015-2019 рр. стрімкими темпами ведеться будівництво овочесховищ, проте це не вирішує проблему їх дефіциту. Нині втрати врожаю картоплі й овочів через відсутність умов для їх зберігання можуть досягати 20-25 %. Останнім часом розвивається мережа цивілізованого рітейлу (роздрібної торгівлі) із власними овочесховищами. Вони певною мірою дотримуються сучасних технологій, але і перевантажувальні споруди розраховані на тимчасове зберігання.

Варто зазначити, що вище зазначені сільськогосподарські підприємства включено до переліку суб'єктів господарювання, які мали право на отримання у 2018 р. компенсації витрат, пов'язаних з будівництвом холодильників з РГС.

Нині слід залучати інвестиції й будувати потужні сховища, а отже, освоювати нові технології виробництва та нові види переробки овочів і фруктів – заморожування й сушіння. Вважаємо, що переважній більшості малих фермерських господарств доцільно кооперуватися з метою будівництва потужностей для зберігання або орендувати приміщення сучасних складів і сховищ.

Нині у середовищі науковців набуває поширення порівняння показників навантаженості ріллі на один трактор або посівів зернових – на 1 зернозбиральний комбайн. Якщо навантаження на один трактор в середньому по Україні становить 14 га, то в США – 38 га, у Франції – 14 га, а в Німеччині – 12 га. Навантаження на один зернозбиральний комбайн в Україні – 26 га, у США – 63, у Франції – 53, Великобританії – 80 га [3]. Проте поділяємо думку вчених, що показники рівня забезпеченості тракторами та зернозбиральними комбайнами сільськогосподарських підприємств України та інших країн з багатьох причин непорівнянні. Нині в більшості сільськогосподарських підприємствах корпоративного сектору аграрної економіки здійснюється процес оптимізації технічних засобів за рахунок використання інноваційних технологій виробництва сільськогосподарської продукції [4].

Важливим чинником для оцінки технічного забезпечення сільськогосподарською технікою є її наявність у сільськогосподарських підприємствах залежно від площі землекористування.

Необхідно відзначити, що протягом періоду дослідження відбувався процес оптимізації кількості тракторів у господарствах корпоративного сектору аграрної економіки залежно від площі землекористування. Так, у сільськогосподарських підприємствах із площею землекористування від 500,1 до 5000 га за три роки суттєвих коливань кількості тракторів не спостерігалось. Проте у малих суб'єктах агробізнесу в 2019 р. порівняно з 2015 р. кількість тракторів знижувалася.

Ця обставина зумовлена рішенням менеджменту сільськогосподарських підприємств орієнтуватися на виконання механізованих робіт лише у власному господарстві. Надання послуг із залученням тракторів особистим селянським господарствам цією категорією сільськогосподарських товаровиробників мінімізоване внаслідок наявності податкових перешкод і підвищення рівня насиченості засобами малої механізації сільських домогосподарств [5].

Водночас спостерігається збільшення кількості тракторів у висококонцентрованих сільськогосподарських підприємствах, що пояснюється в першу чергу зростанням розміру земельного банку. Останнє зумовлює збільшення кількості парку енергонасичених тракторів із потужністю двигуна понад 100 кВт і більше. Як свідчать результати дослідження, енергонасичені трактори сконцентровані в сільськогосподарських підприємствах із площею землекористування понад 7000 га і призначені для механізації виробничих процесів у рослинництві.

Найбільшу частку в структурі тракторного парку господарств корпоративного сектору займають трактори з потужністю двигуна від 60 до 100 кВт випуску Мінського тракторного заводу.

Вони використовуються в усіх сільськогосподарських підприємствах незалежно від площі землекористування. Необхідно відзначити й позитивну тенденцію щодо збільшення їх кількості.

Поступово зменшується кількість малопотужних тракторів із потужністю двигуна до 60 кВт, що можна пояснити відсутністю позитивних тенденцій у розвитку овочівництва та садівництва у сільськогосподарських підприємствах, а також зменшенням кількості малих господарств корпоративного сектору аграрної економіки, де вони були найбільш поширеним засобом механізації виробничих процесів.

Нині в сільськогосподарських підприємствах відбувається процес поступової переорієнтації на колісні трактори, які за своїм призначенням є універсальними, що дає можливість виконувати широкий спектр робіт з виробництва сільськогосподарської продукції.

Порівняння значення коефіцієнтів оновлення та вибуття основних засобів свідчить про перевищення значення коефіцієнта оновлення впродовж 2018-2019 рр., що забезпечує збільшення кількості основних видів технічних засобів у сільськогосподарських підприємствах (табл. 2).

Зазначимо, що для забезпечення нормального відтворення машинно-тракторного парку потрібно щороку оновлювати 8-12 % машин. За розрахунками, поданими в табл. 2., у 2019 р. нормативному значенню відповідає коефіцієнт оновлення машин для сівби і садіння, дощувальних та для захисту сільськогосподарських культур, а також зернозбиральних комбайнів.

Таблиця 2. Динаміка коефіцієнтів оновлення та придбання основних видів технічних засобів сільськогосподарськими підприємствами, %*

| Показники | Роки | | | | | 2019 р., в. п. | |
|--|------|------|------|------|------|----------------|---------|
| | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2015 р. | 2018 р. |
| Коефіцієнт оновлення | | | | | | | |
| Трактори | 5,4 | 6,2 | 5,6 | 7,9 | 7,7 | 2,3 | -0,2 |
| Автомобілі | 3,1 | 5,0 | 3,8 | 5,2 | 5,2 | 2,1 | 0 |
| Машини посівні та для садіння | 6,3 | 6,8 | 6,5 | 8,3 | 8,4 | 2,1 | 0,1 |
| Дощувальні машини | 4,0 | 7,0 | 5,2 | 11,9 | 13,1 | 9,1 | 1,2 |
| Машини для захисту сільськогосподарських культур | 8,0 | 10,6 | 8,9 | 11,5 | 12,5 | 4,5 | 1 |
| Комбайни зернозбиральні | 6,1 | 6,4 | 6,2 | 9,2 | 10,1 | 4 | 0,9 |
| куплено у % до надходження | | | | | | | |
| Трактори | 75,2 | 65,1 | 64,6 | 75,0 | 78,0 | 2,8 | 3 |
| Автомобілі | 69,9 | 49,5 | 57,4 | 59,1 | 71,9 | 2 | 12,8 |
| Машини посівні та для садіння | 75,5 | 70,2 | 78,2 | 82,3 | 82,6 | 7,1 | 0,3 |
| Дощувальні машини | 68,9 | 62,1 | 76,3 | 74,6 | 70,9 | 2 | -3,7 |
| Машини для захисту сільськогосподарських культур | 83,8 | 70,3 | 71,1 | 70,8 | 79,9 | -3,9 | 9,1 |
| Комбайни зернозбиральні | 75,8 | 64,5 | 71,9 | 78,8 | 82,2 | 6,4 | 3,4 |

*Джерело: складено за даними Державної служби статистики України.

За розрахунками науковців, нормативна потреба в основних засобах для виробництва сільськогосподарської продукції на період до 2025 р. для усіх категорій господарств визначена в обсязі 1532,7 млрд грн., тоді як реальна вартісна наявність з урахуванням дооцінки – лише 523,3 млрд грн. Зокрема, потреба в машинах та обладнанні становить 384,3 млрд грн на 2020 р. і 517,4 млрд грн – на 2025 р., а фактична розрахункова вартість – 163,6 млрд грн [6].

Упродовж періоду дослідження змінилися тенденції у пріоритетності споживчого вибору технічних засобів сільськогосподарськими підприємствами.

Як свідчать дані Державної служби статистики України сільськогосподарські товаровиробники при придбанні техніки віддавали перевагу технічним ресурсам іноземного виробництва, орієнтуючись в основному на придбання нових засобів. Сільськогосподарська техніка іноземного виробництва за ринковими (співвідношення «ціна-якість») і виробничими (потужність,

продуктивність) параметрами більш приваблива для вітчизняних аграріїв [7].

Незважаючи на значне підвищення вартості іноземної техніки з причин девальвації, а саме у 2,6 раза, сільськогосподарські підприємства у 2019 р. закупили лише зернозбиральних комбайнів і тракторів на суму майже 5,5 млрд грн, яка перевищує аналогічний показник 2015 р. учетверо. Приріст щорічної суми купівлі техніки пояснюється 70%-ним збільшенням кількості купленої техніки за 2,6-разового зростання цін.

Зазначимо, що з-поміж 902 придбаних сільгоспдприємствами у 2019 р. зернозбиральних комбайнів переважають машини марок John Deere (211 шт.) та Claas (95 шт.). Серед закуплених 1557 шт. тракторів потужністю понад 100 кВт – 404 машини John Deere, по 220 – New Holland та «Беларус», 205 – Case.

Вітчизняні зразки вказаної техніки займають незначну частку на ринку, проте останні ініціативи профільного міністерства щодо компенсації вартості техніки вітчизняного виробництва мають виправити ситуацію, й українська техніка поступово займатиме достойні позиції на висококонкурентному ринку сільськогосподарської техніки.

Перспективним напрямом відтворення технічних засобів розглядається розвиток вторинного ринку сільськогосподарської техніки. Упродовж 2014-2019 рр. сільськогосподарські підприємства придбали близько 10% сільськогосподарської техніки, що була в експлуатації.

Так, в економічно розвинених країнах (США, Німеччина та ін.) поширена система продажу вживаної техніки на вторинних ринках, на яких продається старих тракторів у середньому втричі більше, ніж нових. Термін служби здебільшого експлуатованих тракторів становить 4-5 років, зернозбиральних комбайнів – 3-4 роки. Таку техніку реалізують через дилерську систему після якісного ремонту й обслуговування, її вартість сягає 30% від початкової [8].

В Україні продаж вживаної техніки розвинений недостатньо, і навіть у дослідженні способів відтворювального процесу цій проблемі приділяється мало уваги. Варто зазначити, що це один із перспективних варіантів відтворення технічних засобів для фінансово слабких або малих підприємств. Окреслені напрями відтворювального процесу вимагають значного доопрацювання й пошуку чинників, що визначають можливості їх застосування за допомогою виявлення недоліків і переважних особливостей кожного з варіантів формування та раціонального використання основних виробничих фондів у сільському господарстві.

Основним джерелом придбання сільськогосподарської техніки господарствами корпоративного сектору аграрної економіки були власні фінансові ресурси, головним чином одержаний прибуток. Як свідчать результати дослідження, незважаючи на збитковість виробничої діяльності, сільськогосподарські підприємства купують основні технічні засоби з перспективою ефективного їх використання, що забезпечить прибутковість виробництва сільськогосподарської продукції.

Встановлено, що найбільшу кількість тракторів і відповідного навісного і причіпного обладнання закупили господарства корпоративного сектору аграрної економіки з рівнем рентабельності 30-60% з очікуванням збільшення земельного банку сільськогосподарських угідь.

Необхідно привернути увагу на наявну тенденцію щодо придбання вантажних автомобілів високорентабельними сільськогосподарськими підприємствами з рівнем прибутковості 45,1-60% та понад 100%.

Вважаємо, що така ситуація склалася через проблеми логістики, зокрема відсутність злагодженості дій ПАТ «Укрзалізниця» і сільськогосподарських підприємств у доставлянні зерна до портів. У зв'язку з цим господарства корпоративного сектору змушені інвестувати фінансові ресурси в придбання великовагових автомобілів, які використовуються для забезпечення транспортної логістики по доставці зерна до портових терміналів.

Більшість сільськогосподарських підприємств, особливо висококонцентрованих, в очікуванні збільшення площ сільськогосподарських угідь в обробітку після запровадження ринку землі сільськогосподарського призначення поступово модернізують технічну базу, шляхом придбання

нових технічних засобів. Незважаючи на певні прояви кризових явищ в економіці країни, сільськогосподарські підприємства орієнтуються на придбання тракторів з потужністю двигунів 60-100 кВт та понад 100 кВт.

Оцінюючи динаміку придбання основних видів технічних засобів залежно від площі землекористування, необхідно констатувати, що суб'єкти підприємницької діяльності у сфері агробізнесу з площею землекористування понад 50 000 тис. га майже сформували технічну базу і нині проводять часткову модернізацію машинно-тракторного парку.

Позитивним слід вважати тренд, відповідно до якого три попередні роки основними покупцями сучасної техніки були великі агрохолдинги, а на сьогодні в нових тракторах зацікавлені навіть фермери із земельним банком 1-2 тис. га. Господарства із земельним банком 1,5-3 тис. га і до кризи виявляли активність у питаннях впровадження нових технологій для зниження собівартості продукції. На думку експертів, крім бажання забезпечити більш ефективне виробництво, поштовхом для фермерів купувати нову техніку стала економічна криза.

Вважаємо, що важливим чинником технічного переозброєння повинна стати реалізація державної програми «Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва». Збереження наступного року дії програми «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» за напрямом «Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва» є вкрай важливим кроком у стимулюванні вітчизняного агромашинобудування та створення умов для активного оновлення машино-тракторних парків сільгосппідприємств.

На наше переконання, механізм програми здешевлення сільгосптехніки вітчизняного виробництва слід удосконалити, щоб підвищити його ефективність. Середній аграрний бізнес в Україні не виявляє зацікавленості до участі в програмі часткової компенсації вартості придбаної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва. Про це свідчать результати опитування аграріїв Черкаської області, в обробітку яких знаходиться від 500 до 5000 га землі. Таку ситуацію можна пояснити тим, що 2019 р. ціни на техніку зросли саме на той відсоток, який має відшкодувати сільгоспвиробникам держава, тобто на 20%. Крім того, перелік виробників техніки, які беруть участь у програмі, обмежений.

Висновки і перспективи.

Встановлено, що головними проблемами погіршення матеріально-технічного стану основних засобів у сільському господарстві є: невисока інвестиційна активність сільськогосподарських виробників; недостатні обсяги та прорахунки в адресності державної підтримки оновлення основних засобів сільського господарства для малих і середніх форм господарювання на селі; недосконалий агролізинг; не проведено індексації балансової вартості основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Малі та середні сільськогосподарські підприємства через низький рівень технічного потенціалу не можуть повною мірою забезпечити ефективну діяльність і потребують розвитку інфраструктури (обслуговуючих кооперативів, станцій прокату, машинно-технологічних станцій і т.д.).

Вважаємо, що в умовах дефіциту технічних засобів повинна набувати поширення й така організаційна форма використання техніки як механізовані загони, які забезпечують своєчасне виконання технологічних операцій у рослинницьких і тваринницьких галузях.

В умовах подальшого розвитку інвестиційної діяльності господарств корпоративного сектору аграрної економіки постає необхідність здійснювати капітальні вкладення в придбання сільськогосподарських угідь. У зв'язку з цим першочерговими завданнями наукових досліджень є: розробка методичних підходів до визначення в якості активу земель сільськогосподарського призначення їх справедливої вартості, механізму контролю за здійсненням операцій з купівлі-продажу сільськогосподарських угідь та відображення їх у фінансовій звітності.

Список використаних джерел

1. Захарчук О. В. Технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств в Україні. *Економіка АПК*. 2019. №2. С. 48-56.
2. Демчак І. М. Інженерно-технічне забезпечення АПК та важелі державного впливу на нього в Україні. *Продуктивність агропромислового виробництва*. 2017. №29. С. 3-17.
3. Єрмаков О. Ю. Ресурсно-технічне забезпечення ефективного господарювання у сільськогосподарському виробництві: стан та шляхи вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. №2. С. 22-26
4. Биба В.В. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств України. *Економіка і регіон*. 2017. №5. С. 69-74.
5. Добіжа Н. В. Матеріально-технічне забезпечення інноваційно-орієнтованого аграрного сектору України. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2018. №3. С. 181-190.
6. Перебийніс В. І. Матеріально-технічне забезпечення агропродовольчого комплексу в контексті модернізації промисловості. *Вісник економічної науки України*. 2019. №1. С. 92-100.
7. Дивнич О. Д. Технічне забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції підприємств України. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 5. С. 95-99.
8. Захарчук О. В. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств України та їх модернізація. *Економіка АПК*. 2016. №7. С. 72-79.

Статтю отримано: 01.11.2020 / Рецензування 12.12.2020 / Прийнято до друку: 20.12.2020

Nadiya Svnous
Postgraduate Student
Bila Tserkva National Agrarian University
Bila Tserkva, Ukraine
E-mail: Svnadia94@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3640-0519

INVESTMENTS AS A MEANS OF REPRODUCING OF THE MATERIAL AND TECHNICAL BASE OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract

Introduction. The processes of reproduction of MTB of agricultural producers are determined by a number of internal and external factors, among which are the following: opportunities for the formation of investment resources from external and internal sources of funding; effectiveness of state support; organization of production activities, which focuses on resource conservation; size and specialization of the enterprise; financial stability; efficiency of production activity; product competitiveness; investment activity; productivity of technical means, their physical and moral wear and tear; perception of innovations.

Methods. The methodological basis of the study is a dialectical method of cognition, a systematic approach to the study of economic phenomena. The tasks are solved using the following methods: abstract and logical (in formulating theoretical generalizations and conclusions); monographic (reflecting the processes of formation of the material and technical base of agricultural enterprises in the dynamics); statistical analysis (to assess the movement of the active part of non-current assets of farms in the corporate sector of the agricultural economy). The reliability of the obtained results, conclusions and proposals is confirmed by the calculations and a significant amount of empirical material presented in the work.

Results. It is established that the main problems of deterioration of material and technical condition of fixed assets in agriculture are: low investment activity of agricultural producers; insufficient volumes and miscalculations in the targeting of state support for the renewal of fixed assets of agriculture for small and medium-sized farms in rural areas; imperfect agricultural leasing; no indexation of the book value of fixed assets of agricultural enterprises.

Discussion. In the conditions of further development of investment activity of farms of the corporate sector of agrarian economy there is a necessity to make capital investments in acquisition of agricultural lands. In this connection the priority tasks of scientific research are: development of methodical approaches transactions for the purchase and sale of agricultural land and their reflection in the financial statements.

Keywords: investment, material and technical base, agricultural enterprise, technical means, state support.

References

1. Zakharchuk, O.V. (2019). Tekhnichne zabezpechennia silskohospodarskykh pidpriemstv v Ukraini [Technical support of agricultural enterprises in Ukraine]. *Ekonomika APK* [Economics of AIC], 2, 48-56 [in Ukr.].
2. Demchak, I.M. (2017). Inzhenerno-tekhniche zabezpechennia APK ta vazheli derzhavnogo vplyvu na noho v Ukraini [Engineering and technical support of agro-industrial complex and levers of state influence on it in Ukraine]. *Produktyvnist ahropromyslovoho vyrobnytstva* [Productivity of Agro-industrial Production], 29, 3-17 [in Ukr.].
3. Iermakov, O.Yu. (2013). Resursno-tekhniche zabezpechennia efektyvnoho hospodariuvannia u silskohospodarskomu vyrobnytstvi: stan ta shliakhy vyrishennia [Resource and technical support of efficient management in agricultural production: status and solutions]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investments: Practice and Experience], 2, 22-26 [in Ukr.].
4. Byba, V.V. (2017). Materialno-tekhniche zabezpechennia silsko-hospodarskykh pidpriemstv Ukrainy [Material and technical support of agricultural enterprises of Ukraine]. *Ekonomika i rehion* [Economy and Region], 5, 69-74 [in Ukr.].
5. Dobizha, N.V. (2018). Materialno-tekhniche zabezpechennia innovatsiino-orientovanoho ahramnoho sektoru Ukrainy [Material and technical support of the innovation-oriented agricultural sector of Ukraine]. *Visnyk KhNAU. Seriya : Ekonomichni nauky* [Bulletin of KhNAU. Series: Economic Sciences], 3, 181-190 [in Ukr.].
6. Perebyinis, V.I. (2019). Materialno-tekhniche zabezpechennia ahroprodovolchoho kompleksu v konteksti modernizatsii promyslovosti [Material and technical support of agro-industrial complex in the context of industrial modernization]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy* [Bulletin of Economic Science of Ukraine], 1, 92-100 [in Ukr.].
7. Dyvnych, O.D. (2016). Tekhnichne zabezpechennia vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii pidpriemstv Ukrainy [Technical support for the production of agricultural products of Ukrainian enterprises]. *Prychornomorski ekonomichni studii* [Black Sea Economic Studies], 5, 95-99 [in Ukr.].
8. Zakharchuk, O.V. (2016). Materialno-tekhniche zabezpechennia silskohospodarskykh pidpriemstv Ukrainy ta yikh modernizatsiia [Material and technical support of agricultural enterprises of Ukraine and their modernization]. *Ekonomika APK* [Economics of AIC], 7, 72-79 [in Ukr.].

Received: 11.01.2020 / Review 12.12.2020 / Accepted 12.20.2020

